

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

**a articolelor 15 alin.(2) lit. d) și 38 alin.(4) lit. f) din
Codul de executare al Republicii Moldova**

(Sesizarea nr. 24g/2017)

CHIȘINĂU

14 decembrie 2017

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Tudor PANȚÎRU, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
Dna Victoria IFTODI,
DI Victor POPA,
DI Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dnei Ludmila Chihai, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 22 februarie 2017
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolelor 15 alin.(2) lit. d) și 38 alin.(4) lit. f) din Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24 decembrie 2004, ridicată de avocatul Aureliu Scorțescu în dosarul nr.2rh-164/2016, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională la 22 februarie 2017 de către Colegiul civil al Curții de Apel Chișinău (Ana Panov, Maria Moraru, Valeriu Efros), în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

3. Autorul excepției de neconstituționalitate a pretins, în esență, că dispozițiile art. 15 alin. (2) lit. d) și art. 38 alin. (4) lit. f) din Codul de executare contravin articolelor 1 alin.(3), 46 alin.(1) și (2) și 54 alin. (1) din Constituție.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 10 martie 2017 sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost declarată admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei.

5. În procesul examinării excepției de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a solicitat opinia Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului și Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești.

6. În ședința plenară publică a Curții, excepția de neconstituționalitate a fost susținută de către avocatul Aureliu Scorțescu. Parlamentul a fost reprezentat de către dl Valeriu Kuciuk, șef al Serviciului reprezentare la Curtea Constituțională și organele de drept al Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de către dl Eduard Serbenco, Secretar de Stat al Ministerului Justiției.

A. Circumstanțele litigiului principal

7. La 21 martie 2006, Judecătoria Centru, mun. Chișinău, a remis către Oficiul de executare Botanica al Departamentului de executare al Ministerului Justiției titlul executoriu privind încasarea de la L.A. în beneficiul L.S. a pensiei alimentare pentru întreținerea copilului minor.

8. La 6 mai 2006, executorul judecătoresc Marian Nacu a emis încheierea privind primirea spre executare a documentului executoriu, intentarea procedurii de executare, precum și acordarea termenului de executare benevolă. Ulterior, în temeiul cererii debitorului din 18 octombrie 2006, documentul executoriu a fost remis la locul de muncă al acestuia pentru efectuarea reținerilor din salariu de către angajator.

9. La 17 iunie 2010, Parlamentul a adoptat Legea privind executorii judecătorești nr. 113, prin care a fost instituit sistemul de executori judecătorești privați, în baza a noi principii și modalități de funcționare.

10. În acest context, prin actul de predare din 29 septembrie 2010, executorul judecătoresc Ruslan Ciobanu a preluat procedura de executare a documentului executoriu din 6 martie 2006.

11. Deși debitorul L.A. achita lunar pensia alimentară pentru întreținerea copilului minor, la 25 noiembrie 2015 executorul judecătoresc a dispus, printr-o încheiere, aplicarea măsurilor de asigurare a executării documentului executoriu, prin aplicarea interdicțiilor asupra patrimoniului debitorului și perfectării pașaportului acestuia.

12. După prezentarea de către debitor a actelor ce confirmau efectuarea reținerilor din salariu, la 29 decembrie 2015, executorul judecătoresc a dispus anularea interdicțiilor aplicate prin încheierea din 25 noiembrie 2015. De asemenea, printr-o încheiere din aceeași dată, executorul judecătoresc a dispus încasarea de la debitor în beneficiul executorului judecătoresc a onorariului în mărime de 23257 lei pentru acțiunile întreprinse din oficiu în perioada noiembrie 2010 - decembrie 2015, precum și taxele și spezele procedurii de executare în mărime de 240 lei.

13. La 27 ianuarie 2016, L.A. a depus la Judecătoria Botanica, mun. Chișinău, o cerere de chemare în judecată împotriva L.S., intervenient accesoriu executorul judecătoresc, Ruslan Ciobanu, prin care a solicitat anularea încheierii din 29 decembrie 2015 privind încasarea cheltuielilor de executare.

14. La 28 martie 2016, Judecătoria Botanica, mun. Chișinău, a constatat că executorul judecătoresc nu a întreprins nici un fel de acțiuni în vederea

executării documentului executoriu din 6 martie 2006, or, acesta era în curs de executare, și prin urmare, a anulat încheierea executorului judecătoresc din 29 decembrie 2015.

15. Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 23 iunie 2016, ca urmare a recursului declarat de executorul judecătoresc, a fost casată încheierea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău, din 28 martie 2016. În motivarea deciziei sale, instanța de judecată a invocat că, întrucât documentul executoriu din 6 martie 2006 a fost expediat de către executorul judecătoresc la locul de muncă al debitorului, urmărirea salariului debitorului în cadrul procedurii de executare se califică ca acțiuni de executare silită, astfel, executorul judecătoresc are dreptul să-și calculeze onorariul în corespundere cu prevederile Codului de executare.

16. La 17 octombrie 2016, L.A. a depus la Curtea de Apel Chișinău o cerere de revizuire a deciziei menționate *supra*.

17. La 21 decembrie 2016, în cadrul ședinței de judecată, avocatul Aureliu Scorțescu a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolelor 15 alin.(2) lit. d) și 38 alin.(4) lit. f) din Codul de executare al Republicii Moldova, nr. 443-XV din 24 decembrie 2004.

18. Prin încheierea din aceeași dată, Colegiul Civil al Curții de Apel Chișinău a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și transmiterea sesizării în adresa Curții Constituționale pentru soluționare.

B. Legislația pertinentă

19. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr.78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

[...]”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

[...]"

20. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003 (republicat M.O., 2013, nr. 130-134, art.415) sunt următoarele:

Articolul 255 Executarea hotărârii

„Hotărârea judecătorească se execută, în modul stabilit de lege, după ce rămâne definitivă, cu excepția cazurilor de executare imediată după pronunțare.”

Articolul 256 Executarea imediată a hotărârii

„(1) Urmează a fi executate imediat ordonanța sau hotărârea judecătorească prin care pârâtul este obligat la plata:

- a) pensiei de întreținere;
- b) salariului și a altor drepturi ce decurg din raporturi de muncă, precum și a indemnizațiilor prevăzute de statutul șomerilor, în mărimea unui salariu mediu;
- c) reparației prejudiciilor cauzate prin vătămare a integrității corporale sau prin o altă vătămare a sănătății ori prin deces, dacă reparația s-a efectuat sub formă de prestații bănești periodice;
- d) unui salariu mediu pentru absență forțată de la lucru, în cazul reintegrării în serviciu.

(2) Hotărârea judecătorească privind reintegrarea în serviciu a salariatului concediat sau transferat nelegitim urmează a fi executată imediat.”

21. Prevederile relevante ale Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24 decembrie 2004 (republicat M.O., 2010, nr.214-220, art. 704) sunt următoarele:

Articolul 10 Executarea silită

„(1) Executarea silită reprezintă un ansamblu de măsuri, prevăzute de prezentul cod, prin care creditorul realizează, prin intermediul executorului judecătoresc, cu concursul organelor de stat abilitate, drepturile sale, recunoscute printr-un document executoriu, dacă debitorul nu-și îndeplinește benevol obligațiile.

(2) Executarea silită începe prin sesizarea executorului judecătoresc în condițiile legii și se efectuează prin orice formă prevăzută de prezentul cod, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin documentul executoriu, până la achitarea dobânzilor, a penalităților sau a altor sume, acordate potrivit legii, precum și a cheltuielilor de executare.

(3) Executarea silită se efectuează în baza unui titlu executoriu sau a unui alt document care, potrivit prezentului cod, este document executoriu.”

Articolul 15 Prezentarea documentului executoriu spre executare

„(1) Documentul executoriu se prezintă spre executare de către creditor.

(2) Instanța de judecată prezintă din oficiu titlul executoriu spre executare în pricinile ce țin:

- a) de confiscarea bunurilor;
- b) de urmărirea sumelor ce urmează a fi făcute venit la stat;
- c) urmărirea sumelor încasate din contul statului, din contul întreprinderilor de stat și al celor municipale, al societăților comerciale cu capital majoritar de stat;
- d) de urmărirea pensiei de întreținere;

[...].

(3) În cazurile enumerate la alin.(2), instanța de judecată expediază documentele executorii conform competenței teritoriale prevăzută la art.30 alin.(3) și (4) din prezentul cod și informează părțile despre prezentarea acestora spre executare.

[...]"

Articolul 38

Onorariul executorului judecătoresc

„(1) Onorariul executorului judecătoresc este încasat de la debitor, dacă legea nu prevede altfel, în temeiul unei încheieri emise de executorul judecătoresc, în toate cazurile de stingere, totală sau parțială, a obligației stabilite în documentul executoriu sau de încetare a procedurii de executare.

[...]

(4) În cazul încetării procedurii de executare în alte temeiuri decât cele indicate la alin.(1), onorariul va fi achitat după cum urmează:

[...]

f) în cazul executării documentului executoriu în termenul prevăzut la art.60 alin.(3), onorariul va fi achitat de debitor în proporție de 50% din mărimea obișnuită a acestuia.

(5) Executorii judecătorești pot negocia avansarea totală sau parțială a onorariului de către creditor, nu însă și să condiționeze punerea în executare a documentelor executorii de achitarea anticipată a onorariului.”

Articolul 60

Intentarea procedurii de executare

„(1) Procedura de executare se intentează la cererea creditorului urmăritor sau, în cazurile prevăzute de prezentul cod, la demersul instanței de judecată, cu prezentarea documentului executoriu spre executare.

[...]

(3) În termen de 3 zile după primirea documentului executoriu, executorul judecătoresc emite o încheiere cu privire la intentarea procedurii de executare, pe care o expediază părților în procedura de executare în cel mult 3 zile de la emitere, și propune debitorului de a executa documentul executoriu în termen de 15 zile, fără să întreprindă acțiuni de punere în executare a documentului executoriu. La încheierea cu privire la intentarea procedurii de executare va fi anexat borderoul de calcul al cheltuielilor de executare legate de plata taxei de intentare și de arhivare a dosarului de executare.

(3/1) În cazul renunțării debitorului de a executa documentul executoriu în termenul menționat la alin.(3), executorul judecătoresc continuă procedura de executare,

expediind părților o încheiere în acest sens, însoțită de borderoul de calcul al altor cheltuieli de executare, cu mențiunea că suma acestora, care urmează a fi încasată de la debitor, se va stabili ulterior în condițiile legii, iar debitorului îi va expedia și copia, certificată de executorul judecătoresc, de pe documentul executoriu.

(4) Încheierea privind intentarea procedurii de executare poate fi contestată doar de debitor, în temeiul prevăzut la art.61 lit. b) și e) din prezentul cod, în instanța de judecată în a cărei circumscripție teritorială biroul executorului judecătoresc își are sediul sau, în cazul municipiului Chișinău, în instanța de judecată în a cărei circumscripție camera teritorială a executorilor judecătorești a stabilit competența teritorială a executorului judecătoresc.”

ÎN DREPT

22. Din conținutul excepției de neconstituționalitate, Curtea observă că aceasta vizează, în esență, lipsirea debitorului de posibilitatea de a executa benevol hotărârea judecătorească privind stabilirea și încasarea pensiei de întreținere, care se prezintă de către instanța de judecată din oficiu spre executare silită, și obligarea acestuia *ex lege* la plata onorariului executorului judecătoresc.

23. Astfel, excepția de neconstituționalitate se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională precum dreptul la proprietate privată și proporționalitatea restrângerii acestui drept.

A. ADMISIBILITATEA

24. Prin decizia sa din 10 martie 2017, Curtea a verificat întrunirea următoarelor condiții de admisibilitate:

(1) *Obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție*

25. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24 decembrie 2004, ține de competența Curții Constituționale.

(2) *Excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau este ridicată de către instanța de judecată din oficiu*

26. Fiind ridicată de către avocatul Aureliu Scorțescu în dosarul nr.2rh-164/16, care se află pe rolul Curții de Apel Chișinău, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9

februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

(3) *Prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei*

27. Curtea reține că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost investită prin articolul 135 alin.(1) lit. g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de relevanța prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.

28. Curtea constată că obiect al excepției de neconstituționalitate îl constituie articolele 15 alin. (2) lit. d) și 38 alin. (4) lit. f) din Codul de executare.

29. Curtea acceptă argumentele autorului excepției de neconstituționalitate, potrivit cărora prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei.

(4) *Nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate*

30. Curtea reține că prevederile contestate nu au constituit anterior obiectul controlului constituționalității.

31. Prin urmare, Curtea apreciază că excepția de neconstituționalitate nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un alt temei de sistare a procesului, în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale.

32. Curtea observă că autorul excepției a susținut că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 46 alin.(1) și (2) și 54 alin. (1) din Constituție.

33. Cu referire la pretinsa încălcare a articolului 1 alin. (3) din Constituție, Curtea a menționat constant în jurisprudența sa că dispozițiile acestui articol comportă un caracter generic și constituie imperative de ordin general-obligatoriu, care stau la baza oricăror reglementări și nu pot constitui repere individuale și separate. În același timp, Curtea reține că articolul 46 alin. (2), potrivit căruia „*nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire*”, nu este incident normelor contestate.

34. Totodată, Curtea reiterează că normele constituționale cuprinse în articolul 54 nu au o semnificație autonomă și urmează a fi aplicate prin raportare la un drept fundamental, garantat de Constituție.

35. Astfel, pentru a elucida aspectele abordate în excepția de neconstituționalitate, Curtea va opera cu prevederile articolului 46 alin.(1) combinat cu articolul 54 din Constituție.

B. FONDUL CAUZEI

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 46 ALIN. (1) COMBINAT CU ARTICOLUL 54 DIN CONSTITUȚIE

36. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că dispozițiile legale contestate încalcă articolul 46 alin. (1) din Constituție, care prevede că:

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.
[...].”

37. La fel, autorul excepției pretinde că prevederile criticate contravin dispozițiilor articolului 54 din Constituție, potrivit cărora:

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.
[...].”

1. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

38. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia consideră că prevederile art. 15 alin. (2) lit. d) din Codul de executare, potrivit cărora instanța de judecată prezintă din oficiu titlul executoriu spre executare în pricinile ce țin de urmărirea pensiei de întreținere, obligă debitorul să execute hotărârea judecătorească prin intermediul executorului judecătoresc, fiind privat de posibilitatea să o execute în mod benevol. În același timp, dispozițiile art. 38 alin. (4) lit. f) din Codul de executare obligă debitorul să achite onorariul executorului judecătoresc chiar dacă ultimul nu întreprinde nici un fel de acțiuni în vederea executării documentului executoriu. În asemenea situație, potrivit autorului excepției, debitorul este de fapt deposedat de proprietatea sa. Or, creditorul are dreptul să depună, de sine stătător, titlul executoriu către executorul judecătoresc spre executare silită în cazul în care debitorul nu execută benevol hotărârea judecătorească.

39. Potrivit autorului excepției, dispozițiile legale contestate sunt contrare prevederilor art. 46 alin. (1) și 54 alin. (1) din Constituție.

2. Argumentele autorităților

40. În opinia sa scrisă, Parlamentul a menționat că, având în vedere obligația legală a părinților să-și întrețină copiii minori și copiii majori inapți de muncă, care necesită sprijin material, norma contestată de la art. 15 alin. (2) lit. d) din Codul de executare a fost instituită în scopul de a nu permite debitorului să tergiverseze sau să se eschiveze de la executarea titlului executoriu privind plata pensiei de întreținere, care constituie o

necesitate vitală. De altfel, potrivit art. 256 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească prin care pârâtul este obligat la plata pensiei de întreținere urmează a fi executată imediat.

41. Totodată, Parlamentul consideră că debitorul are posibilitatea de a executa benevol titlul executoriu. Or, deși instanța de judecată prezintă din oficiu documentele executorii spre executare, în același timp este obligată, în temeiul art. 15 alin. (3) din Codul de executare, să informeze părțile despre prezentarea acestora spre executare. De asemenea, executorul judecătoresc propune debitorului, în conformitate cu art. 60 alin. (3) din Codul de executare, de a executa în mod benevol documentul executoriu în termen de 15 zile.

42. La fel, Parlamentul a menționat, în opinia sa scrisă, că prin dispozițiile art. 38 alin.(4) lit. f) din Codul de executare legiuitorul a urmărit scopul de a oferi debitorului posibilitatea de a beneficia de o reducere a onorariului plătit executorului judecătoresc, într-un mod proporțional cu activitatea depusă de acesta.

43. Potrivit opiniei scrise a Președintelui Republicii Moldova, normele contestate nu lipsesc debitorul de posibilitatea executării benevole a hotărârii judecătorești privind încasarea pensiei de întreținere. Or, atunci când persoana dorește să achite benevol pensia de întreținere, condițiile și modul de plată a acesteia se determină în baza unui contract încheiat între părinți sau între părinți și copilul major inapt de muncă, fără intervenția instanței de judecată [art. 74 alin. (2) din Codul familiei]. Însă, atunci când părinții nu pot ajunge la un numitor comun referitor la încheierea unui contract, se recurge la încasarea forțată a pensiei de întreținere, în baza titlului executoriu eliberat de instanța de judecată, prin intermediul executorului judecătoresc.

44. Totodată, Președintele Republicii Moldova consideră că stabilirea regulilor de desfășurare a procesului de executare constituie o prerogativă exclusivă a legiuitorului. Așadar, acesta poate institui, în considerarea unor situații deosebite, reguli speciale de procedură.

45. În opinia prezentată, Guvernul a menționat că prevederile contestate nu conțin elemente de natură să determine o încălcare a drepturilor garantate prin articolele 1, 46 și 54 din Constituție. Potrivit Guvernului, la aprobarea normelor inserate la art. 15 alin. (2) lit. d) din Codul de executare, legiuitorul a ținut cont de interesul superior al copilului, astfel, remiterea titlului executoriu pe asemenea categorii de cazuri de către instanța de judecată din oficiu este justificată. Or, executarea silită a unei hotărâri judecătorești privind încasarea pensiei de întreținere intervine doar atunci când debitorul nu convine cu creditorul, anterior declanșării procesului judiciar, modul de executare a obligațiilor de întreținere și nici nu dorește, în lipsa unei constrângeri judiciare, să își execute obligațiile părintești.

46. Potrivit Guvernului, în eventualitatea lipirii executorului judecătoresc de recompensa sub formă de onorariu, în mărimea prevăzută de art. 38 alin. (4) lit. f) din Codul de executare, în cazul executării

documentului executoriu în termenul stabilit la art. 60 alin. (3) din același cod, executorul judecătoresc este obligat să presteze o muncă neremunerată. De altfel, onorariul executorului judecătoresc este un drept corespunzător serviciului prestat și reprezintă remunerația acestuia pentru realizarea executării silite în ansamblul său, și nu costul propriu-zis al unui anumit act de executare ori al unei activități concrete.

47. Potrivit opiniei scrise a Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești, scopul dispozițiilor art. 15 alin. (2) lit. d) din Codul de executare este de a facilita realizarea prevederilor art. 256 din Codul de procedură civilă, care stabilesc în mod imperativ executarea imediată a hotărârii judecătorești privind încasarea pensiei de întreținere. La fel, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești susține că, în pofida faptului că în procedura de executare privind încasarea pensiei de întreținere în beneficiul copilului minor, părintele exercită calitatea procesuală de creditor, titularul nemijlocit al acestui drept este copilul. Astfel, întrucât este posibil ca debitorul să nu îndeplinească benevol obligația dispusă de instanța de judecată, legiuitorul a instituit un ansamblu de mijloace procesuale pentru realizarea efectivă de către creditor a dreptului statuat prin hotărârea instanței de judecată, care are putere executorie. Or, instanța de judecată este obligată să intervină doar în cazul în care soții nu convin de comun acord asupra condițiilor și mărimii pensiei de întreținere.

48. În final, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești menționează că speța, în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate, aparent, prezintă unele elemente de aplicare defectuoasă a normelor de drept, nu și de neconstituționalitate a acestora. Astfel, din cumulul circumstanțelor de fapt rezultă că pentru situația concretă există suficiente remedii de înlăturare a eventualelor iregularități de aplicare neconformă a prevederilor legale.

3. Aprecierea Curții

49. Curtea reține că executarea unei hotărâri judecătorești reprezintă ultima etapă a procesului judiciar și constituie un drept consfințit cumulativ de articolele 20 și 120 din Legea Supremă. Un act executoriu neexecutat sau, altfel zis, o justiție formală nu poate să asigure atingerea scopului de bază - protejarea drepturilor și libertăților omului, proclamate de actele normative naționale și internaționale.

50. În jurisprudența sa Curtea Europeană a statuat că executarea unei sentințe sau a unei hotărâri a oricărei instanțe trebuie considerată ca făcând parte integrantă din „proces”, în sensul art. 6 din Convenție. Dreptul la un tribunal ar fi iluzoriu dacă ordinea juridică internă a unui stat contractant ar permite ca o hotărâre judecătorească definitivă și obligatorie să rămână inoperantă, în detrimentul unei părți (*cauza Immobiliare Saffi v. Italia*, hotărârea din 28 iulie 1999, § 63).

51. Curtea reține că obligația executării unei hotărâri judecătorești aparține debitorului. În lumina principiului bunei-credințe, debitorul trebuie

să aibă o conduită conformă cu cele stabilite printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt titlu executoriu și să execute de bunăvoie obligațiile care îi revin.

52. În situația în care acesta nu îndeplinește benevol această obligație, intervine executarea silită, prin intermediul executorului judecătoresc.

53. Curtea menționează că, potrivit articolului 10 alin. (1) din Codul de executare, executarea silită reprezintă un ansamblu de măsuri prin care creditorul realizează, prin intermediul executorului judecătoresc, cu concursul organelor de stat abilitate, drepturile sale, recunoscute printr-un document executoriu, **dacă debitorul nu-și îndeplinește benevol obligațiile.**

54. Astfel, în contextul celor menționate mai sus, Curtea constată că începerea executării silite este condiționată, pe de o parte, de pasivitatea debitorului care nu își execută de bunăvoie obligația din titlul executoriu, iar pe de altă parte, de prezentarea documentului executoriu către executorul judecătoresc.

55. Articolul 15 alin. (1) din Codul de executare statuează că documentul executoriu se prezintă spre executare de către creditor. În același timp, alineatul (2) al articolului citat stabilește cazurile în care instanța de judecată prezintă **din oficiu** titlul executoriu spre executare, printre aceste cazuri fiind și titlul executoriu în pricinile ce țin de urmărirea pensiei de întreținere [art.15 alin. (2) lit. d)].

56. În acest context, Curtea menționează că nici o dispoziție constituțională nu interzice ca, prin lege, să se instituie în vederea protejării interesului superior al copilului reguli speciale de procedură pentru urmărirea pensiei de întreținere. Cu toate acestea, nu trebuie neglijat dreptul debitorului de a plăti creditorului în mod benevol suma datorată cu titlu de obligație de întreținere stabilită în titlul executoriu.

57. De altfel, în Hotărârea nr. 7 din 5 aprilie 2011, Curtea Constituțională a statuat că măsura executării silite trebuie să fie aplicată doar după expirarea termenului de executare benevolă a titlului executoriu și după întreprinderea unor eforturi rezonabile pentru a percepe datoria prin alte mijloace, astfel încât executarea silită să fie o ultimă soluție de natură a influența conduita debitorilor.

58. Totodată, în Hotărârea nr. 1 din 15 ianuarie 2013, Curtea a reținut **de principiu** că:

„75. [...] acordarea posibilității debitorului de a executa benevol documentul executoriu înainte de a trece la executarea silită a bunurilor acestuia reprezintă o formalitate necesară, stabilită în interesul debitorului, pentru a-i acorda un răgaz în vederea îndeplinirii obligației care i se incumbă.”

59. Așadar, Curtea subliniază faptul că executarea benevolă nu trebuie să comporte un aspect iluzoriu.

60. Curtea reține că acordarea debitorului a posibilității de a executa benevol documentul executoriu înainte de a trece la executarea silită are ca

scop facilitarea executării cu bună-credință și în condiții mai favorabile a creanțelor de către debitori și, totodată, prevenirea unor eventuale abuzuri din partea creditorilor de rea credință care evită înștiințarea debitorului despre existența unei hotărâri judecătorești definitive, atunci când acesta din urmă din varii motive nu este în cunoștință de cauză.

61. În acest sens, Recomandarea CoE nr. (2003) 17 privind executarea hotărârilor judecătorești stabilește că „în timpul procedurii de executare, trebuie găsit un echilibru adecvat între interesele creditorilor și cele ale debitorilor, având în vedere prevederile art. 6 și 8 ale Convenției Europene.”

62. Curtea notează că oferirea debitorului a posibilității de a executa benevol hotărârea judecătorească nu este de natură să contravină principiului liberului acces la justiție și nici să încalce dreptul la un proces echitabil.

63. Concomitent, Curtea notează că, în cazul în care debitorul nu execută benevol documentul executoriu, poate fi declanșată procedura individuală de executare silită. În acest sens, creditorul depune o cerere la executorul judecătoresc pentru declanșarea executării silite.

64. În speță, Curtea observă că, prin transmiterea **din oficiu** de către instanța de judecată a titlului executoriu, debitorul este **lipsit de posibilitatea de a executa benevol** hotărârea judecătorească, până la începerea executării silite, contrar prevederilor articolului 10 din Codul de executare. Această împrejurare conduce la suportarea automată a cheltuielilor de executare, încasate de executorul judecătoresc în toate cazurile de stingere, totală sau parțială, a obligației stabilite în documentul executoriu.

65. Prin urmare, transmiterea automată a titlului executoriu spre executare silită antrenează plăți suplimentare, care nu ar fi achitate în cazul existenței posibilității executării benevole. Astfel, această situație constituie o sarcină excesivă, care afectează patrimoniul debitorului, fapt care aduce atingere dreptului său de proprietate, garantat de articolul 46 alin. (1) din Constituție.

66. Pentru aceste motive, Parlamentul urmează să reglementeze termene de executare benevolă a hotărârilor judecătorești. De asemenea, în vederea excluderii unei sarcini excesive pentru debitor, Curtea consideră necesară reglementarea încasării periodice a onorariului concomitent cu urmărirea plăților periodice.

67. Până la reglementarea de către Parlament a termenelor de executare benevolă, înainte de transmiterea documentului executoriu pentru executare silită, se va aplica termenul de 15 zile de la rămânerea definitivă a hotărârii pentru executarea benevolă, similar termenului prevăzut de articolul 60 alin.(3) din Codul de executare. În cazul hotărârilor cu executare imediată prevăzute la art. 256 din Codul de procedură civilă acest termen se va calcula de la data pronunțării. Acest raționament nu împiedică Parlamentul să reglementeze alte termene pentru executarea benevolă a diferitelor categorii de acte executorii.

68. Totodată, Curtea reamintește că, la pronunțarea Hotărârii nr. 1 din 15 ianuarie 2013, a fost emisă o adresă, prin care s-a reținut necesitatea instituirii unei obligații în sarcina creditorului de a soma debitorul asupra executării benevole a documentului executoriu până la intentarea procedurii de executare silită. Totuși, până în prezent această adresă nu a fost executată, motiv pentru care va semna repetat această omisiune Parlamentului.

69. Cu referire la alegațiile autorului excepției privind neconstituționalitatea prevederilor art. 38 alin. (4) lit. f) din Codul de executare, care reglementează cuantumul onorariului executorilor judecătorești, Curtea reține că executorul judecătoresc nu decide în mod arbitrar asupra modului, termenului și cuantumul onorariului încasat, acesta fiind prevăzut de legislație.

70. Or, Curtea constată că, potrivit art. 38 alin. (4) lit. f) din Codul de executare, în cazul executării documentului executoriu în termenul prevăzut la art. 60 alin. (3), onorariul va fi achitat de debitor în proporție de 50% din mărimea obișnuită a acestuia.

71. Totodată, Curtea menționează că, în condițiile articolului 60 alin. (3) din cod, executorul judecătoresc emite o încheiere cu privire la intentarea procedurii de executare și propune debitorului de a executa documentul executoriu în termen de 15 zile, fără să întreprindă acțiuni de punere în executare a documentului executoriu.

72. Astfel, Curtea subliniază că prevederile art. 38 alin. (4) lit. f) din Codul de executare **sunt aplicabile doar procedurilor de executare silită.**

73. În același timp, Curtea observă că, potrivit articolelor 36 alin. (7), 44 alin. (1) lit. k) și 66 alin. (2) din Codul de executare, încheierea privind încasarea cheltuielilor de executare este susceptibilă controlului judecătoresc și poate fi contestată în termen de 10 zile de la data comunicării.

74. Prin urmare, având în vedere constatările privind neconstituționalitatea omisiunii de acordare a unui termen de executare benevolă a hotărârilor judecătorești până la intentarea procedurii de executare silită, prevederile contestate privind încasarea onorariilor în cadrul procedurii de executare silită nu sunt contrare articolului 46 din Constituție.

75. În același timp, în cazul în care titlul executoriu privind plata pensiei de întreținere a fost transmis din oficiu de către instanța de judecată executorului judecătoresc, fără acordarea termenului de executare benevolă, la verificarea corectitudinii stabilirii onorariului executorului judecătoresc, instanța de judecată urmează să verifice dacă plata pensiei de întreținere a fost efectuată fără ca executorul judecătoresc să întreprindă anumite acțiuni.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 135 alin.(1) lit. a) și g) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și e) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite parțial* excepția de neconstituționalitate ridicată de către avocatul Aureliu Scorțescu în dosarul nr.2rh-164/2016, aflat pe rolul Curții de Apel Chișinău.

2. *Se declară neconstituțional* articolul 15 alineatul (2) lit. d) din Codul de executare nr. 443-XV din 24 decembrie 2004.

3. *Se recunoaște constituțional* articolul 38 alineatul (4) lit. f) din Codul de executare nr. 443-XV din 24 decembrie 2004.

4. Până la reglementarea de către Parlament a termenelor de executare benevolă, înainte de transmiterea documentului executoriu pentru executare silită, se va aplica termenul de 15 zile de la rămânerea definitivă a hotărârii pentru executarea benevolă, similar termenului prevăzut de articolul 60 alin.(3) din Codul de executare.

5. Ținând cont de constatările cuprinse în prezenta hotărâre, în conformitate cu articolul 28¹ din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională, Parlamentul urmează să adopte modificările de rigoare în mod prioritar.

6. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Tudor PANȚÎRU

Chișinău, 14 decembrie 2017

HCC nr.39

Dosarul nr. 24g/2017